

Keskusrikospoliisi

**RAHANPESUN SELVITTELYKESKUKSEN
VUOSIKERTOMUS 2006**

SISÄLLYS

1 RAHANPESUN TORJUNTA -----	2
1.1 Yleistä -----	3
1.2 Rahanpesun selvittelykeskus -----	5
1.3 Rahanpesun selvittelyprosessi-----	7
1.4 Rahanpesun selvittelykeskuksen kansainvälinen yhteistyö -----	9
2 RAHANPESUN SELVITTELYKESKUKSEN VASTAANOTTAMAT ILMOITUKSET EPÄILYTTÄVISTÄ LIIKETOIMISTA -----	10
3 RAHANPESUILMOITUKSET -----	11
3.1 Ilmoittajatahot -----	11
3.2 Epäilyttävät liiketoimet rahanpesuilmoituksissa-----	12
3.3 Rahanpesuilmoituksiin sisältyvien varojen määrä-----	13
3.4 Varojen siirrot Suomen rajan yli-----	13
3.5 Rahanpesuilmoituksiin sisältyvien luonnollisten ja oikeushenkilöiden lähtöalueet-----	15
3.6 Liiketoimen tila rahapesuilmoitusta tehtäessä-----	16
3.7 Määräykset liiketoimen keskeyttämisestä ja muut turvaamistoimet -----	17
4 ESITUTKINTAAN SIIRRETYT ILMOITUKSET -----	18
4.1 Rikosilmoitusjärjestelmään kirjatut rikokset -----	18
4.2 Esitutkintaan siirretyt ilmoitukset lääneittäin tai yksiköittäin vuonna 2003 - 2005-----	20
4.3 Esitutkintaan vuosina 1994 - 2005 siirrettyjen ilmoitusten tila -----	20
4.4 Rahanpesurikokset oikeuskäytännössä-----	20
5 TERRORISMIN RAHOITUKSEN TORJUNTA -----	21
5.1 Yleistä terrorismin rahoituksen torjunnasta -----	21
5.2 Rahanpesun selvittelykeskuksen rooli terrorismin rahoituksen torjunnassa -----	21
5.3 Terrorismin rahoittamista koskevien ilmoitusten kansainväliset liitynnät -----	22

Keskusrikospoliisi
Rahanpesun selvittelykeskus
Jokiniemenkuja 4, PL 285
01301 Vantaa
P. (09) 8388 661
Faksi (09) 8388 6811
www.rahanpesu.fi

1 RAHANPESUN TORJUNTA

1.1 Yleistä

Järjestäytyneen rikollisuuden torjunta sekä rikoshyödyn poisottamisen tehostaminen ovat olleet viime vuosien keskeisiä painopistealueita poliisitoiminnassa. Rikoshyödyn poisottamisen on nähty olevan tehokas keino etenkin talousrikosten torjunnassa. Rahanpesun selvittelykeskus osallistuu rikoshyödyn poisottamiseen tähtäävään toimintaan tutkimalla rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetussa laissa (rahanpesulaki) määritellyiltä toimialoilta vastaanottamiaan ilmoituksia liiketoimista, joihin sisältyvien varojen taikka muun omaisuuden alkuperää on syytä epäillä laittomaksi. Selvittelykeskukselle on määritelty rahanpesulaissa erityiset toimivaltuudet, joiden avulla se voi ryhtyä selvittämään ja tutkimaan vastaanottamiaan ilmoituksia, vaikka asiassa ei ole vielä perusteita esitutkinnan aloittamiselle.

Rahanpesun selvittelykeskuksen toimintavuosi 2006 sujui erittäin hyvin. Selvittelykeskus kirjasi rahanpesurekisteriin 9975 ilmoitusta, joista 9742 ilmoitusta koski epäiltyä rahanpesua. Ilmoitusten määrä lisääntyi 6247 kappaleella vuoteen 2005 verrattuna. Rahanpesun selvittelykeskus on ottanut sähköisen ilmoituslomakkeen käyttöön helmikuussa 2006, mikä osaltaan lisäsi merkittävästi selvittelykeskuksen vastaanottamien ilmoitusten määrää. Selvittelykeskus sai käyttöönsä vuoden 2006 aikana järjestelmän, jonka avulla internetin välityksellä tulleet ilmoitukset voidaan siirtää elektronisesti rahanpesurekisteriin. Näin on vapautettu resursseja tutkintatyöhön.

Rahanpesun torjunnan tehokkuus edellyttää, että ilmoitukset tutkitaan rahanpesun selvittelykeskuksessa mahdollisimman perusteellisesti. Vuosien 1994 - 2006 aikana selvittelykeskus on siirtänyt esitutkintaviranomaisille yhteensä 2498 epäilyttävää liiketointa koskevaa ilmoitusta. Vuoden 2006 aikana siirrettiin tutkintaan 779 ilmoitusta eli 8 prosenttia kaikista vastaanotetuista ilmoituksista. Selvittelykeskuksen tutkintaan siirtämistä ilmoituksista 56,4 prosenttia liittyi talousrikollisuuteen, 13,4 % rahanpesuun ja 6,7 % huumausainerikollisuuteen.

Myös muiden rahanpesun torjuntaan liittyvien tunnuslukujen valossa tarkasteltuna selvittelykeskuksen toiminta on pysynyt edellisten vuosien tapaan hyvällä tasolla. Vuonna 2006 yksikön toiminnan kautta saatiin viranomaisten haltuun rikoshyötyä yli 1.316.110 euroa.

Toimintavuoden 2006 aikana käynnistyi rahanpesulain uudistamistyö vastamaan Euroopan parlamentin ja neuvoston lokakuussa 2005 antamaa uutta rahanpesudirektiiviä. Rahanpesun selvittelykeskus on osallistunut lain uudistustyöhön aktiivisesti.

Yhteistyö kotimaisten ja ulkomaisten viranomaisten sekä ilmoitusvelvollisten kanssa jatkui vuonna 2006 aikaisempien vuosien tapaan tiiviinä. Yhteistyö ulkomaisten selvittelykeskusten kanssa tiivistyi edelleen, kun Suomi liittyi alkuvuodesta 2006 niin kutsuttuun FIU.NET -järjestelmään, jonka kautta selvittely-

keskus saa suoran, salatun ja välittömän yhteyden muiden EU-maiden rahanpesun selvittelykeskuksiin.

Vuoden 2007 aikana selvittelykeskuksen painopistealueina on terrorismin rahoituksen torjuntaan liittyvät haasteet, analyysitoiminnan sekä sähköisen ilmoitusjärjestelmän edelleen kehittäminen.

1.2 Rahanpesun selvittelykeskus

Rahanpesun selvittelykeskus perustettiin 1.3.1998 osaksi keskusrikospoliisin organisaatiota.

Selvittelykeskuksen tehtävänä on rahanpesulain 4 §:n mukaan

- vastaanottaa ja kirjata epäilyttäviä liiketoimia koskevat ilmoitukset,
- huolehtia niiden selvittelystä ja tutkinnasta,
- edistää viranomaisten välistä yhteistyötä rahanpesun torjunnassa,
- huolehtia rahanpesun tutkintaan liittyvästä kansainvälisestä yhteistyöstä sekä
- seurata rahanpesun torjunnan valtakunnallista edistymistä ja laatia asiasta vuosittain selvitys.

Lisäksi selvittelykeskus vastaa osaltaan toimialaansa liittyvien rikosten esitutkinnasta ja syyteharkintaan saattamisesta.

Kesäkuun alusta 2003 lukien selvittelykeskuksen tehtäviin on kuulunut myös terrorismin rahoituksen torjuntaan liittyvien ilmoitusten vastaanottaminen, selvittäminen ja tutkinta.

Yhteistyö kotimaisten ja ulkomaisten viranomaisten sekä ilmoitusvelvollisten kanssa on rahanpesun selvittelykeskuksen toiminnan painopistealueita. Selvittelykeskus osallistuu ilmoitusvelvollisten kouluttamiseen sekä huolehtii osaltaan ilmoitusvelvollisten kanssa tehtävän yhteistyön kehittämisestä. Vuoden 2006 aikana koulutuksiin osallistui noin 1500 henkilöä. Näistä ilmoitusvelvollisten edustajia oli noin 1200 henkilöä ja poliisin tai muiden viranomaisten henkilökuntaan kuuluvia työntekijöitä oli 300. Osana ilmoitusvelvollisten ohjeistusta ja koulutusta toimii rahanpesun selvittelykeskus vuonna 2004 laatimat "Rahanpesun torjunnan parhaat käytänteet", jotka löytyvät osoitteesta www.rahanpesu.fi.

Vuonna 2006 selvittelykeskuksessa työskenteli 28 henkilöä. Selvittelykeskuksen organisaation rakennetta kehitettiin edelleen toimintavuoden aikana. Yksikköön muodostettiin kaksi tutkintaa suorittavaa jaosta sekä kansainvälisistä asioista, terrorismin rahoituksen torjunnasta sekä analyysitoiminnasta vastaava jaos.

Kuva 1. Rahanpesun selvittelykeskuksen organisaatio

1.3 Rahanpesun selvittelyprosessi

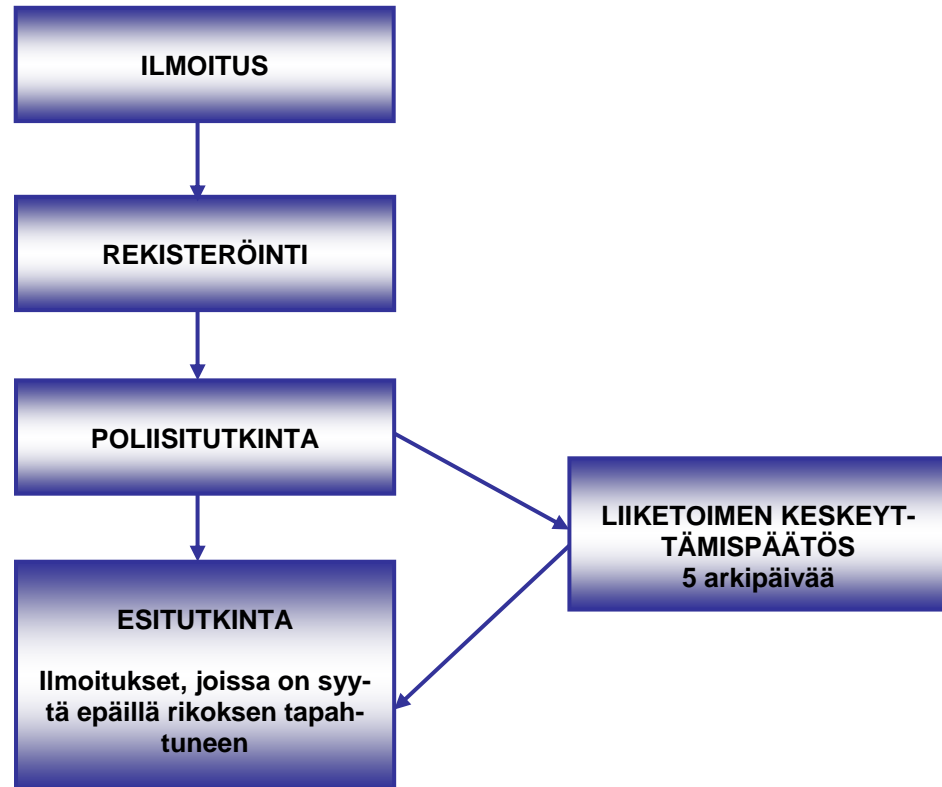
Rahanpesun torjunnassa avainasemassa ovat yritykset ja yhteisöt, jotka rahanpesulain 3 §:n mukaisesti ovat velvollisia ilmoittamaan epäilyttävistä liiketoimista rahanpesun selvittelykeskukselle. Ilmoitusvelvollisuuden piirissä ovat sellaiset elinkeinonharjoittajat, joilla on normaalin toimintansa puitteissa mahdollisuus havaita rahanpesua tai joita arvellaan voitavan käyttää hyväksi rahanpesussa.

Lisäksi rahanpesulain 5 §:n mukaan viranomaisten ja muiden ilmoitusvelvollisia valvomaan asetettujen tahojen on ilmoitettava rahanpesun selvittelykeskukselle, jos ne suorittamansa valvonnan yhteydessä ilmi tulleiden seikkojen nojalla katsovat, että on syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen alkupe-
rää tai kohdetta. Maaliskuun alusta 2004 lukien myös ulosottomiehillä on ollut ulosottolain 3 luvun 72 §:n (679/2003) mukaan salassapitosäännösten estämättä oikeus ilmoittaa epäilyttävistä liiketoimista rahanpesun selvittelykeskukselle. Selvittelykeskus vastaanottaa ilmoituksia myös muilta yhteistyötahoilta kuin ilmoitusvelvollisilta, kuten raja- ja tulliviranomaisilta.

Selvittelykeskukselle on määritelty rahanpesulaissa erityiset toimivaltuudet, joiden avulla se voi ryhtyä tutkimaan vastaanottamiaan ilmoituksia, vaikka asiassa ei ole vielä perusteita esitutkinnan aloittamiselle. Rahanpesu- ja poliisilaissa säädettyjen toimivaltuuksien mukaisesti selvittelykeskus voi ilmoitusta tutkiessaan rekisteritarkistusten lisäksi suorittaa kuulusteluja, tarkkailua, teknistä tarkkailua ja valvontaa, televalvontaa, valeostoja ja peitetoimintaa. Lisäksi rahanpesun selvittelykeskuksella on mahdollisuus ainoana poliisiviranomaisena antaa ilmoitusvelvolliselle määräys olla suorittamatta tälle annettua toimeksiantoa viiden arkipäivän ajaksi. Keskeyttämispäätöksistä on tarkemmin luvussa 3.7. Jos asiassa käynnistetään esitutkinta, voi selvittelykeskus käyttää sille esitutkintaviranomaisena normaalisti kuuluvia oikeuksia. Pääsääntöisesti selvittelykeskus kuitenkin siirtää asian jonkin muun esitutkintaviranomaisen tutkittavaksi. Esitutkintaan siirretyistä ilmoituksista on tarkemmin jäljempänä luvussa 4.

Rahanpesun torjuntaan ja selvittelykeskuksen toimintaan liittyviä määräyksiä ja ohjeistusta on annettu eri tahoilla. Keskeisimpiin säädöksiin löytyy linkit rahanpesun selvittelykeskuksen sivuilta www.rahanpesu.fi.

Kuva 2. Rahanpesun selvittelyprosessi

1.4 Rahanpesun selvittelykeskuksen kansainvälinen yhteistyö

Rahanpesulaissa tarkoitetun, epäilyttävää liiketointa koskevan ilmoituksen selvittäminen edellyttää usein kansainvälistä operatiivista yhteistyötä vieraan valtion rahanpesun torjunnasta vastaavien viranomaisten kanssa. Vuoden 2006 aikana rahanpesun selvittelykeskus lähetti tai vastaanotti nelisen sataa rahanpesua koskevaa kansainvälistä viestiä.

Joidenkin valtioiden lainsäädäntö edellyttää erityisen kahdenvälisen yhteistyöpöytäkirjan (Memorandum of Understanding) allekirjoittamista operatiivisen yhteistyön tehostamiseksi. Selvittelykeskus on solminut kahdenvälisiä yhteistyöpöytäkirjoja Albanian, Belgian, Bulgarian, Espanjan, Etelä-Korean, Kanadan, Latvian, Liettuan, Luxemburgin, Puolan, Ranskan, Sveitsin, Venezuelan ja Venäjän rahanpesusta vastaavien viranomaisten kanssa. Lisäksi vireillä on neuvottelut Ukrainan, Japanin, Meksikon ja Valko-Venäjän kanssa.

Operatiivisen yhteistyön lisäksi rahanpesun selvittelykeskus toimii tiiviissä yhteistyössä lukuisten rahanpesun torjunnasta vastaavien kansainvälisten yhteisöjen ja järjestöjen kanssa.

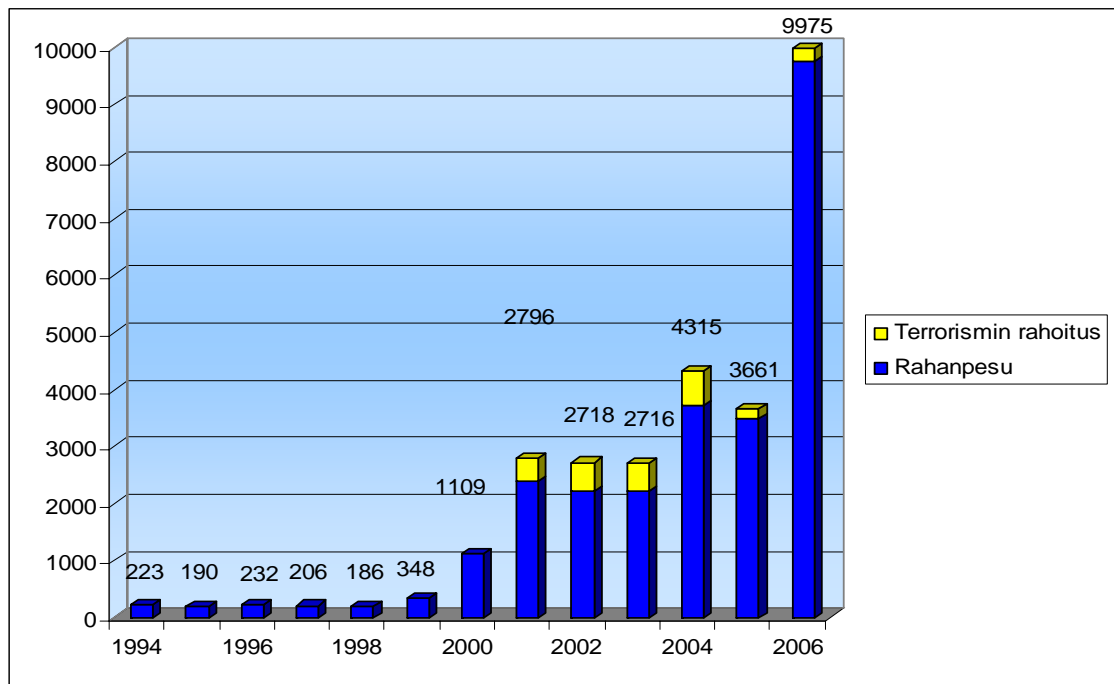
Rahanpesun torjunta perustuu valtaosassa maita rahanpesusta laadittuihin lukuisiin kansainvälisiin sopimuksiin ja muihin instrumentteihin, joissa yksittäisille valtioille asetetaan varsin pitkälle meneviä velvollisuuksia niin rahanpesun ennalta estämisessä, kriminalisoinnissa kuin kansainvälisessä yhteistyössäkin. Linkit Suomen kannalta merkittävimpien rahanpesun torjuntaa koskevien kansainvälisten yhteistyötahojen sekä instrumenttien sivuille löytyy osoitteesta www.rahanpesu.fi.

2 RAHANPESUN SELVITTELYKESKUKSEN VASTAANOTTAMAT ILMOITUKSET EPÄILYTTÄVISTÄ LIIKETOIMISTA

Selvittelykeskus kirjasi vuonna 2006 yhteensä 9975 ilmoitusta epäilyttävistä liiketoimista. Näistä ilmoituksista 9742 koski rahanpesua ja 233 terrorismin rahoittamista.

Kuva 3. Rahanpesun selvittelykeskuksen vastaanottamat ilmoitukset vuosina 1994 – 2006

Rahanpesulain soveltamisala laajennettiin 1.6.2003 lukien käsittämään myös terrorismin rahoituksen torjunta. Terrorismin rahoituksen torjuntaan liittyen rahanpesun selvittelykeskus on kuitenkin jo vuodesta 2001 alkaen kirjannut rahanpesurekisteriin muun muassa YK:n turvallisuusneuvoston pakotepäätöksissä sekä Euroopan Unionin neuvoston asetuksissa mainittuja, terrorismin rahoituksesta epäiltyjä henkilöitä, yhteisöjä ja ryhmiä. Tämän johdosta selvittelykeskuksen vastaanottamat ilmoitukset epäilyttävistä liiketoimista on jaoteltu vuodesta 2001 lähtien niiden luonteen mukaisesti rahanpesua tai terrorismin rahoitusta koskeviin ilmoituksiin.

3 RAHANPESUILMOITUKSET

3.1 Ilmoittajatahot

Rahanpesun selvittelykeskus kirjasi vuoden 2006 aikana yhteensä 9742 rahanpesua koskevaa ilmoitusta eli 6247 kappaletta enemmän kuin vuonna 2005. Vuonna 2006 rahanpesun selvittelykeskus otti käyttöön sähköisen ilmoitusjärjestelmän, mikä osaltaan lisäsi voimakkaasti erityisesti valuutanvaihtoa ja -siirtoa sekä pelitoimintaa harjoittavien yhteisöjen ilmoitusmääriä. Myös pankit ja vakuutusyhtiöt tekivät aiempia vuosia enemmän ilmoituksia

Muiden ilmoittajatahojen osuus on pysynyt aikaisempien vuosien tasolla.

Taulukko 1. Ilmoittajatahot rahanpesuun liittyvissä ilmoituksissa

ILMOITTAJATAHOT	2004	2005	2006	2006 %
Pankki	449	482	616	6,3
Sijoituspalveluyhtiö	2	3	5	0,1
Vakuutusyhtiö	6	4	20	0,2
Kiinteistönvälittäjä	1	1	7	0,1
Rahapelitoiminta	1061	871	1822	18,1
Valuutanvaihtoyhtiö	2072	2052	7152	73,4
Kirjanpitoimisto	5	5	-	-
Tilintarkastusyhteisö	3	2	1	0,1
Lakimiehet	1	2	8	0,1
Arvotavara kauppias	1	2	4	0,1
Panttilainaamo	-	-	-	-
Kotimainen poliisiviranomainen	5	4	10	0,1
Kotimainen muu viranomainen	89	53	72	0,7
Ulkomainen poliisiviranomainen	8	1	5	0,1
Ulkomainen muu viranomainen	2	1	1	0,1
Muu tietolähde	17	12	19	0,2
YHTEENSÄ	3722	3495	9742	100

3.2 Epäilyttävät liiketoimet rahanpesuilmoituksissa

Epäilyttävät liiketoimet on selvittelykeskuksessa luokiteltu niiden luonteen mukaisesti eri ryhmiin. Luokittelu perustuu ilmoitusvelvollisten ilmoittamiin syihin siitä, minkä asiakkaan tekemän liiketoimen vuoksi ilmoitus tehtiin.

Parin viime vuoden aikana erityisesti varojen siirtoon sekä rahapelitoimintaan liittyvien ilmoitusten määrä on lisääntynyt. Kesäkuussa 2003 otettiin selvittelykeskuksessa käyttöön uusi luokittelu eli valuutansiirto. Tällä tarkoitetaan valuutanvaihtoyhtiöiden sekä muiden tahojen kuin pankkien harjoittamaa maksuliikettä Suomesta ulkomaille tai ulkomailta Suomeen. Vuoden 2006 aikana valuutansiirtoa koskevia ilmoituksia tuli yli 4500 ilmoitusta enemmän kuin edellisenä vuonna. Samoin pelitoimintaa koskevat ilmoitukset lisääntyivät lähes tuhannella kappaleella.

Vuoden 2006 aikana tehtiin aikaisempaa vuotta enemmän ilmoituksia käteistalletuksista sekä kotimaisista ja ulkomaisista tilisiirroista. Muut epäilyttävien liiketoimintojen muodot ovat pysyneet aikaisempien vuosien tasolla, kuten taulukosta 2 ilmenee.

Taulukko 2. Epäilyttävät liiketoimet rahanpesuilmoituksissa vuosina 2004 - 2006

EPÄILYTTÄVÄ LIIKETOIMI	2004	2005	2006	2006 %
Tilinavaus	41	40	30	0,3
Käteistalletus	142	147	200	2,1
Käteisnosto	98	84	91	0,9
Kotimainen tilisiirto	89	94	102	1,0
Varojen kierrätys	58	118	16	0,2
Tilisiirto ulkomaille	92	90	24	0,2
Tilisiirto ulkomailta	45	45	69	0,8
Muut pankkituotteet	16	12	25	0,2
Rahoitusyhtiötuotteet	3	1	2	0,1
Valuutanvaihto	498	407	1166	12,0
Valuutansiirto	1398	1454	6008	61,7
Sijoitukset	6	10	10	0,1
Vakuutukset	4	3	14	0,1
Kiinteistön/asunto-osakkeen kauppa	14	14	25	0,3
Irtaimen kauppa	-	5	9	0,1
Rahapelit	1062	870	1820	18,7
Käteisen kuljetus	107	59	65	0,7
Muu epäilyttävä liiketoimi	49	42	66	0,7
YHTEENSÄ	3722	3495	9742	100

3.3 Rahanpesuilmoituksiin sisältyvien varojen määrä

Rahanpesua koskevissa ilmoituksissa mainitaan yleensä liiketoimen luonteen lisäksi myös siihen sisältyvien varojen määrä. Vuonna 2006 varojen määrä oli mainittu kaikkiaan 9634 ilmoituksessa.

Ilmoitusten sisältämien liiketoimien yhteenlaskettu arvo oli 479.954.444 euroa. Summan suuruus selittyi sillä, että suurin ilmoituksissa mainittu summa oli noin 200.000.000 euroa. Ilmoitusten keskiarvo oli 49.818 euroa ja mediaani 2.828 euroa.

Ainoastaan noin 14 % ilmoituksista käsitti yli 35.000 euron suuruisen liiketoimen. Epäilyttäviä liiketoimia koskevissa ilmoituksissa mainitut liiketoimet ovatkin pääsääntöisesti arvoltaan hyvin pieniä.

Ilmoituksissa epäilyttävistä liiketoimista esiintyi yhteensä 30 eri valuuttaa. Näistä yleisimmät olivat euro, Yhdysvaltain dollari sekä Ruotsin kruunu.

Taulukko 3. Rahanpesuilmoituksiin sisältyvien varojen määrä vuosina 2004 - 2006

ILMOITUKSIIN SISÄLTÄVIEN VAROJEN MÄÄRÄ	2004	2005	2006	2006 %
Alle 10.000 €	2580	2216	8191	85,0
10.000 – 35.000 €	740	784	983	10,2
35.000 - 85.000 €	186	193	189	2,0
85.000 - 170.000 €	58	69	114	1,2
yli 170.000 €	84	99	157	1,6
YHTEENSÄ	3648	3361	9634	100

3.4 Varojen siirrot Suomen rajan yli

Kaikista rahanpesua koskevista ilmoituksista (9742 kpl) liki 63 prosentissa oli tapahtunut varojen siirto Suomen rajojen yli. Näistä tapauksista 85,3 prosentissa varat olivat siirtyneet Suomesta ulkomaille.

Suomeen oli siirretty varoja 68 eri maasta ja Suomesta oli siirretty varoja 132 eri maahan.

Tapauksissa joissa Suomeen oli siirretty varoja, varojen lähtömaana oli yleisimmin ollut Venäjä ja Ruotsi. Suomesta oli siirretty varoja eniten Saksaan, Ruotsiin, Thaimaahan, Viroon ja Venäjälle. Viro oli selvästi muita maita useammin ollut varojen siirron kohdemaana.

Rahanpesua koskevissa ilmoituksissa ulkomailta Suomeen siirrettyjen varojen kokonaismäärä on runsaat 31,7 miljoonaa euroa (vuonna 2005 noin 16 miljoonaa euroa) ja Suomesta ulkomaille siirrettyjen varojen määrä noin 26,2 miljoonaa euroa (vuonna 2005 noin 9,2 miljoonaa euroa).

Taulukko 4. Rahanpesua koskevat ilmoitukset, joissa varoja on siirtynyt Suomeen tai Suomesta ulkomaille 2004 - 2006

VAROJEN SIIRROT 2003 – 2005	2004	2005	2006	2006 %
Varoja Suomeen	181	151	906	14,7
Varoja Suomesta	1324	1410	5230	85,3
YHTEENSÄ	1505	1561	6136	100

3.5 Rahanpesuilmoituksiin sisältyvien luonnollisten ja oikeushenkilöiden lähtöalueet

Rahanpesurekisteriin kirjattujen henkilöiden määrä on noussut tasaisesti vuodesta toiseen. Vuoden 2006 lopulla rekisteriin kirjattujen henkilöiden määrä oli runsaat 25 000 henkilöä.

Ilmoituksissa esiintyi yhteensä 120 eri kansalaisuutta. Näistä suomalaisia oli 37,3 %, venäläisiä 4,7 % ja virolaisia 2 %. Suomalaisten osuus oli 10 % yksikköä vähemmän kuin vuonna 2005. Rahanpesuilmoitukset koskevat yhä useammin tapahtumia, joissa jokin osapuolista on ulkomaalainen.

Lähialueiden jälkeen merkittävimmät ulkomaalaisryhmät muodostivat aasialaiset, afrikkalaiset sekä Euroopasta lähtöisin olevat henkilöt. Tapaukset, joissa henkilön kansalaisuus on jäänyt tuntemattomaksi, johtuu siitä, että tapauksissa, joissa varoja siirretään ulkomaille, varoja vastaanottavan henkilön kansalaisuus ei ole ilmoituksen tekijän tiedossa.

Taulukko 5. Luonnollisten henkilöiden lähtöalueet vuosina 2004 - 2006

ALUE	2004	2005	2006	2006 %
Suomi	1919	1779	3131	37,1
Venäjä	374	320	393	4,7
Viro	364	245	170	2,0
Muu Eurooppa	147	313	502	6,0
Aasia	274	451	425	5,0
Afrikka	173	233	284	3,4
Etelä- ja Pohjois-Amerikka	60	147	251	3,0
Lähi-itä	79	82	110	1,3
Australia ja Uusi-Seelanti	3	4	3	0,1
Kansalaisuudeton	6	4	9	0,1
Ei tiedossa	176	180	3150	37,4
YHTEENSÄ	3575	3758	8428	100

Oikeushenkilöitä oli mainittu ilmoituksissa aikaisempia vuosia enemmän. Tämä voi olla merkinä myös siitä, että rikoksen toteuttaminen tapahtuu aiempaa enemmän määrin yritystoiminnan yhteydessä.

Epäilyttäviä liiketoimia koskevissa ilmoituksissa mainituista oikeushenkilöistä 66,8 % oli suomalaisia. Seuraavaksi eniten ilmoituksissa mainittiin virolaisia ja venäläisiä yrityksiä. Oikeushenkilöidenkin esiintymistiheydessä on lähialueiden merkitys korostunut.

Taulukko 6. Oikeushenkilöt rekisteröintipaikan mukaan vuosina 2004 - 2006

ALUE	2004	2005	2006	2006
Suomi	630	682	762	66,8
Viro	109	123	193	16,9
Venäjä	37	9	16	1,4
Muu Eurooppa	50	42	57	5,0
Aasia	11	14	15	1,3
Etelä- ja Pohjois-Amerikka	21	11	14	1,2
Afrikka	5	2	5	0,4
Lähi-itä	2	1	5	0,4
Australia ja Uusi-Seelanti	1	1	-	-
Ei tiedossa	31	21	76	6,6
YHTEENSÄ	897	906	1143	100

3.6 Liiketoimen tila rahapesuilmoitusta tehtäessä

Rahanpesulain mukaan ilmoitusvelvolliset voivat epäilyttäviä liiketoimia havaitessaan harkintansa mukaan käyttää seuraavia toimintavaihtoehtoja:

- keskeyttää liiketoimi lisäselvityksiä varten
- kieltäytyä liiketoimen suorittamisesta taikka
- suorittaa liiketoimi, jos liiketoimen keskeyttäminen tai siitä kieltäytyminen todennäköisesti vaikeuttaisi liiketoimen edunsaajan selville saamista.

Vuoden 2006 aikana 98,4 % epäilyttävistä liiketoimista oli suoritettu loppuun ilmoitusta tehtäessä, 0,5 % tapauksista liiketoimi oli keskeytetty ja 0,8 % tapauksista siitä oli kieltäydytty. Liiketoimen tilasta ei ollut tietoa 0,3 % tapauksista. Vuoden 2006 luvut noudattelivat aikaisempien vuosien tasoa.

3.7 Määräykset liiketoimen keskeyttämisestä ja muut turvaamistoimet

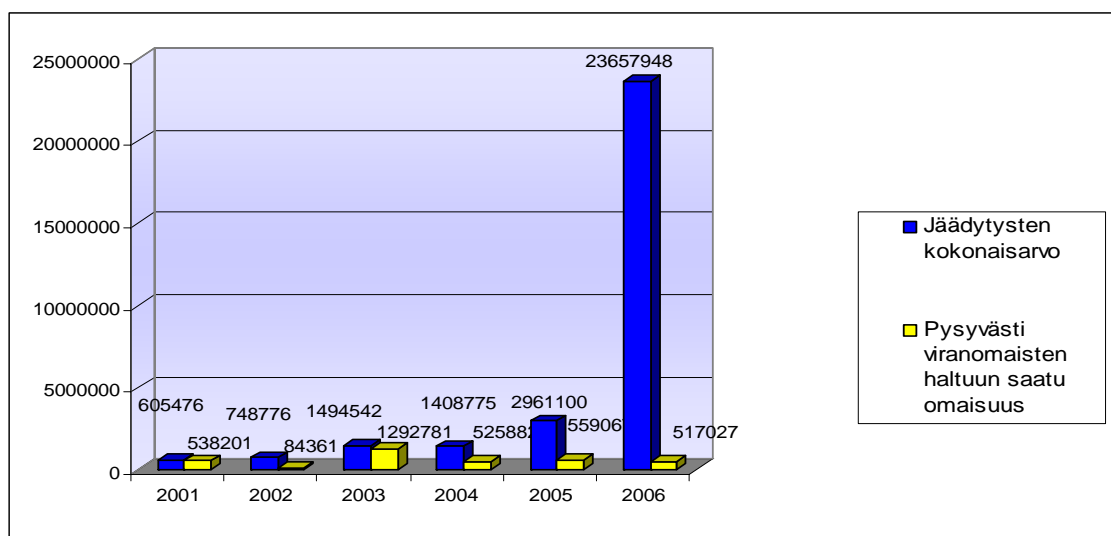
Rahanpesun selvittelykeskuksella on rahanpesulain mukaan oikeus epäilyttävää liiketointa tutkiessaan antaa ilmoitusvelvolliselle määräys pidättä suoritamasta liiketointa enintään viiden arkipäivän ajaksi, mikäli määräys on tarpeen rahanpesun estämiseksi ja selvittämiseksi. Kyseinen toimenpide ei edellytä rikoksen syytä epäillä kynnyksen ylittymistä, vaan se on tarkoitettu edeltäväksi toimenpiteeksi turvaamistoimenpiteille. Keskeyttämismääräyksen avulla selvittelykeskuksen on mahdollista päästä nopeasti kiinni rikoshyötyyn ja estää sen siirtäminen viranomaisten ulottumattomiin.

Vuosien 1998 – 2006 välisenä aikana selvittelykeskus on tehnyt yhteensä 102 liiketoimen keskeyttämismääräystä, joiden arvo on ollut 38.891.169 euroa. Tästä määrästä on pysyvästi saatu viranomaisten haltuun omaisuutta 9.763.586 euron arvosta.

Toimintavuoden 2006 aikana selvittelykeskus antoi yhteensä 13 liiketoimen keskeyttämismääräystä, joiden yhteenlaskettu arvo oli 23.657.948 euroa. Niiden avulla saatiin rikoshyötyä viranomaisten haltuun yhteensä 517.027 euron arvosta. Keskeyttämismääräysten arvoa nosti yksi yli 20 miljoonan euron keskeyttämismääräys, joka kuitenkin jouduttiin purkamaan.

Esitutkintaa suorittaessaan selvittelykeskus voi luonnollisesti käyttää myös pakkokeinolakiin perustuvia turvaamistoimia. Selvittelykeskus on saanut turvaamistoimilla ja liiketoimien keskeyttämispäätöksillä vuosien 1998 - 2006 kuussa viranomaisten haltuun omaisuutta yhteensä 18.431.339 euron arvosta. Vuonna 2006 yksikön toiminnan kautta kokonaisuudessaan viranomaisten haltuun saatu rikoshyöty oli yhteensä 1.316.110 euroa, josta 517.027 euroa saatiin keskeyttämispäätösten avulla ja 799.083 euroa muilla turvaamistoimilla.

Kuva 4. Liiketoimien keskeyttämismääräykset ja niiden avulla viranomaisten haltuun saatu rikoshyöty vuosina 2001 – 2006

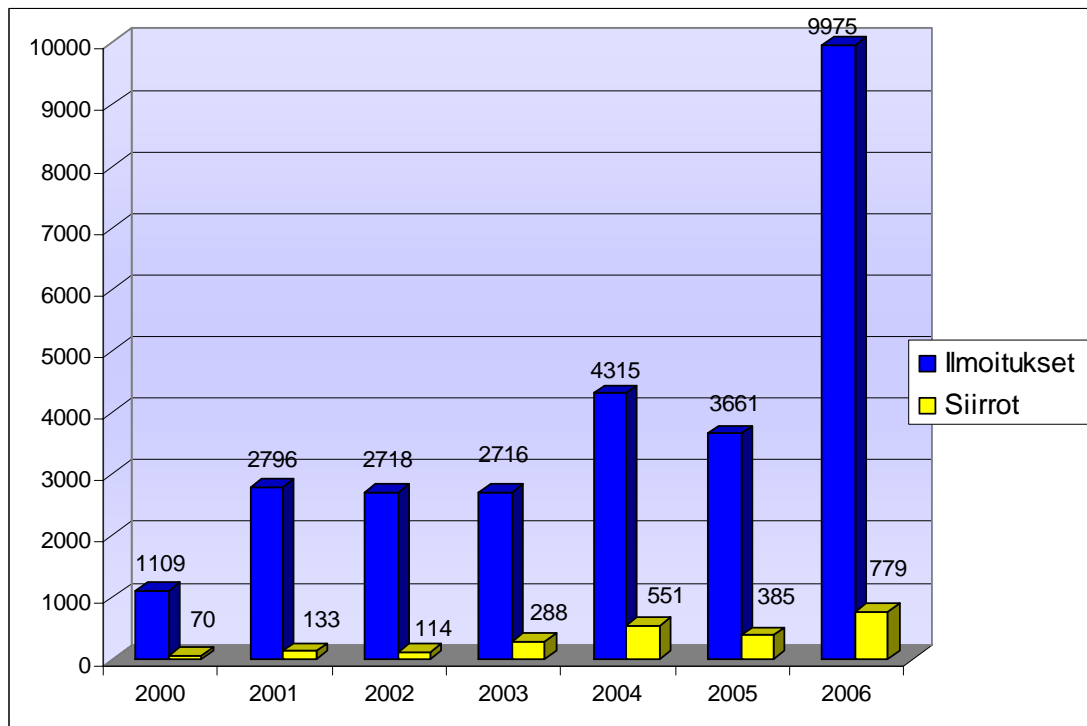
4 ESITUTKINTAAN SIIRRETYT ILMOITUKSET

4.1 Rikosilmoitusjärjestelmään kirjatut rikokset

Eräs tärkeimmistä rahanpesun selvittelykeskuksen toimintaa kuvaavista tunnusluvuista on esitutkintaan siirrettyjen ilmoitusten määrä. Pääsääntöisesti tällä tarkoitetaan sitä, että ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta on liitetty avoimena olevan rikosilmoituksen yhteydessä tutkittavaksi. Ilmoitus sisältää tällöin tyypillisimmässä tapauksessa tietoa jutun rahaliikenteestä ja omaisuudesta. Osa esitutkintaan siirretyistä ilmoituksista on puolestaan sellaisia, joissa selvittelykeskus tai jokin muu esitutkintaviranomainen käynnistää ilmoituksen perusteella uuden esitutkinnan.

Vuosien 1994 - 2006 aikana selvittelykeskus on siirtänyt esitutkintaan yhteensä 2498 epäilyttävää liiketoimintaa koskevaa ilmoitusta. Vuoden 2006 aikana tutkintaan siirrettiin 779 ilmoitusta eli 8 prosenttia saapuneista ilmoituksista, mikä vastaa aikaisempien vuosien tasoa.

Kuva 5. Ilmoitukset epäilyttävistä liiketoimista ja esitutkintaan siirretyt ilmoitukset vuosina 2000 – 2006

Esitutkintaan siirretyistä ilmoituksista suurin osa liittyy talousrikoksiin ja seuraavaksi eniten huumausainerikoksiin. Rikosnimikkeellä rahanpesu ilmoituksia siirretään esitutkintaan vuosittain hyvin vaihtelevia määriä. Vuonna 2006 rahanpesun rikosnimikkeellä siirrettiin esitutkintaan 104 epäilyttävää liiketoimintaa koskevaa ilmoitusta, mikä oli 13,4 % kaikista esitutkintaan siirretyistä ilmoituksista. Vuonna 2006 esitutkintaan siirrettyjen ilmoitusten yleisimmät rikosnimikkeet olivat veropetos (39 %), rahanpesu (13,4 %) petos (8,5 %) sekä huumausainerikos (6,7 %).

Taulukko 7. Esitutkintaan siirretyt epäilyttävät liiketoimet rikosnimikkeittäin vuosina 2004 – 2006

RIKOSNIMIKE	2004	2005	2006	2006 %
Rahanpesu	5	3	104	13,4
Talousrikos	289	267	439	56,4
Huumausainerikos	138	48	52	6,7
Muu	119	67	184	23,6
YHTEENSÄ	551	385	779	100

Tarkasteltaessa kaikkia vuosina 1994 - 2006 esitutkintaan siirrettyjä ilmoituksia epäilyttävistä liiketoimista voidaan todeta, että tapauksista 57,2 % liittyi talousrikollisuuteen. Yleisimmät tähän kategoriaan liittyvät rikosnimikkeet olivat veropetokset (51,2 %), petokset (18,7 %) sekä velallisen epärehellisyys (10,8 %). Huumausainerikosten osuus esitutkintaan siirretyistä ilmoituksista oli 15 % ja rahanpesun rikosnimikkeellä esitutkintaan on siirretty noin 10 prosentissa esitutkintaan siirretyistä tapauksista.

Taulukko 8. Esitutkintaan siirretyt epäilyttävät liiketoimet rikosnimikkeittäin vuosina 1994 - 2006

RIKOSNIMIKE	LKM	%
Rahanpesu	257	10,3
Talousrikos	1431	57,2
Huumausainerikos	374	15,0
Muu	436	17,5
Yhteensä	2498	100

4.2 Esitutkintaan siirretyt ilmoitukset lääneittäin tai yksiköittäin vuonna 2003 - 2006

Vuonna 2003 tehtiin ensimmäisen kerran selvitys siitä, minkä läänin poliisin tai muun yksikön tutkittavaksi rahanpesuilmoitukset on siirretty. Vuoden 2006 aikana 18 % esitutkintaan siirretyistä epäilyttävää liiketoimintaa koskevista ilmoituksista on siirretty keskusrikospoliisiin ja lähes 60 % Etelä-Suomen läänin poliisipiireihin tutkittavaksi.

Taulukko 9. Esitutkintaan siirretyt ilmoitukset lääneittäin tai yksiköittäin vuosina 2003 - 2006

LÄÄNI / YKSIKKÖ	2003 kpl	2004 kpl	2005 kpl	2006 kpl	2006 %
KRP	94	186	138	140	18
Etelä-Suomen lääni	68	99	96	289	37
Helsinki	78	188	87	168	21,6
Länsi-Suomen lääni	26	36	33	75	9,7
Tulli	5	26	23	65	8,4
Oulun lääni	3	6	5	6	0,7
Itä-Suomen lääni	6	9	2	29	3,7
Lapin lääni	8	1	1	7	0,9
YHTEENSÄ	288	551	385	779	100

4.3 Esitutkintaan vuosina 1994 - 2006 siirrettyjen ilmoitusten tila

Selvittelykeskuksen esitutkintaan siirtämistä ilmoituksista (yhteensä 2498) oli vuoden 2006 lopussa tutkinta edelleen kesken 1466 tapauksen osalta. Tutkinta oli päätynyt 177 tapauksessa ilman, että asia oli siirretty syyttäjälle syyteharkintaan. Tutkinta oli siirretty ulkomaille yhteensä 18 tapauksessa. Syyteharkinnassa oli 49 ilmoitusta ja samoin tuomioistuinkäsittelyssä 49 ilmoitusta. Syyttämättä jättämispäätös oli tehty 170 tapauksessa. Tuomioistuimen päätös oli annettu 569 tapauksessa.

4.4 Rahanpesurikokset oikeuskäytännössä

Rahanpesun selvittelykeskus on julkaissut "Rahanpesurikokset oikeuskäytännössä" -nimisen tutkimuksen. Tähän on pyritty kokoamaan kaikki rahanpesua koskevat tuomiot ja menettämisseuraamukset vuodesta 1994 alkaen. Tutkimus päivitettiin vuoden 2006 aikana. Selvityksessä kiinnitetään huomiota rahanpesutapauksissa käytettyihin tyypillisiin menettelytapoihin, oikeuskäytännössä ilmenneisiin tulkintaongelmiin sekä rikoslainsäädännön muutoksiin. Lisäksi tutkimuksen lopuksi on selostettu lyhyesti kaikki tutkimuksessa käsitellyt rahanpesutuomiot. Suuri osa tutkimuksessa käsitellyistä tapauksista on sellaisia, joiden tutkinta on aloitettu ilman, että taustalla on ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta. Tutkimus löytyy osoitteesta: www.rahanpesu.fi.

5 TERRORISMIN RAHOITUKSEN TORJUNTA

5.1 Yleistä terrorismin rahoituksen torjunnasta

Syyskuun 2001 terrori-iskujen jälkeen kansainvälinen yhteistyö terrorismin torjunnassa on tiivistynyt merkittävästi. Keskeiseen asemaan torjuntatyössä on noussut terrorismin rahoituksen torjunta ja terroristien varojen poisotto.

Yhdistyneet Kansakunnat, Euroopan Unioni ja FATF ovat päättäneet useista terrorismin rahoituksen vastaisista toimista. Näiden organisaatioiden jäsenenä Suomi on pannut täytäntöön muun muassa YK:n kansainvälisen terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen vuodelta 1999. Lisäksi Euroopan Unionissa on tehty useita päätöksiä terrorismin rahoituksen torjumiseksi. <http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2002/20020073>.

FATF on julkaissut 9 terrorismin rahoituksen vastaista erityissuositusta (http://www.fatf-gafi.org/SRecsTF_en.htm). Näiden pääasiallisena tavoitteena on saada valtiot sitoutumaan kansainvälisiin terrorismin rahoittamisen estämisestä koskeviin sopimuksiin, terroristien varojen jäädytykseen ja konfiskointiin, terrorismin rahoittamiseen liittyvien epäilyjen raportointiin viranomaisille, kansainväliseen yhteistyöhön, maksujen tai arvon välittämisen luvanvaraistamiseen tai rekisteröintiin, maksuliikenteen läpinäkyvyyteen sekä sen estämiseen, ettei voittoa tuottamattomia organisaatioita käytetä terrorismin rahoittamisen peitteenä.

YK:n turvallisuusneuvoston asettamat finanssipakotteet ovat syyskuun 2001 terrori-iskujen jälkeen muuttaneet osittain luonnettaan ja nykyisin niiden avulla pyritään yhä selkeämmin terrorismin vastaisiin toimiin siten, että niitä kohdistetaan suoraan luonnollisiin henkilöihin, yhteisöihin ja ryhmiin, joiden epäillään rahoittavan terrorismia. Finanssipakotteet velvoittavat pakotteiden kohteena olevien tahojen varojen tai muiden taloudellisten resurssien jäädyttämiseen. YK:n turvallisuusneuvoston pakotepäätökset pannaan Euroopan yhteisössä täytäntöön Euroopan Unionin asetuksina, jotka ovat Suomessa suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä.

Rikoslakiin lisättiin loppuvuodesta 2002 uusi terrorismirikoksia koskeva 34 a luku. Kyseisen luvun 5 §:n mukaan henkilö syyllistyy rangaistavaan tekoon, mikäli hän suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä aiotaan rahoittaa terroristisiksi teoiksi määritellyjä tekoja.

5.2 Rahanpesun selvittelykeskuksen rooli terrorismin rahoituksen torjunnassa

Terrorismin rahoittamisen torjumiseksi nähtiin aiheelliseksi liittää rahanpesulakiin rahanpesun torjuntaa vastaava ilmoitusjärjestelmä. Tästä syystä rahanpesulain soveltamisala laajennettiin 1.6.2003 lukien kattamaan myös terrorismin rahoittamisen estäminen ja selvittäminen.

Rahanpesulain soveltamisalan laajentaminen tarkoitti, että ilmoitusvelvollisilla on terrorismin rahoitusta epäillessään samat velvoitteet kuin epäilyttävien liiketoimien yhteydessä eli tunnistaa asiakas, noudattaa huolellisuusvelvollisuutta sekä ilmoittaa epäilyttävistä tapauksista rahanpesun selvittelykeskukselle. Erona kuitenkin on, että rahanpesua epäiltäessä epäillään liiketoimeen sisältyvien varojen laillista alkuperää, kun taas terrorismin rahoittaminen voi tapahtua myös laillisesti hankituilla varoilla. Sanottu merkitsee sitä, että ilmoitusvelvolliset joutuvat yhä enenevässä määrin epäilyttävien liiketoimien yhteydessä pohtimaan myös liiketoimeen sisältyvien varojen kohdetta.

Ilmoitusvelvolliset ovat toistaiseksi tehneet ainoastaan yhden ilmoituksen, jossa nimenomaan mainittiin epäilyn kohdistuneen terrorismin rahoitukseen. Selvittelykeskuksen vastaanottamista epäilyttäviä liiketoimia koskevista ilmoituksista on kuitenkin selkeästi havaittavissa, että liiketoimiin sisältyvien varojen kohteeseen ja määränpähän on kiinnitetty aikaisempaa enemmän huomiota.

Selvittelykeskus on kirjannut YK:n pakotepäätöksissä ja Euroopan Unionin pakoteasetusten liitteissä mainittuja sekä kotimaisilta että ulkomaisilta viranomaisilta tulleita ilmoituksia henkilöistä, yhteisöistä tai ryhmistä, joilla voidaan mahdollisesti epäillä olevan kytköksiä terrorismin rahoitukseen 496 kappaletta vuonna 2002, 512 kappaletta vuonna 2003, 593 kappaletta vuonna 2004 sekä 166 kappaletta vuonna 2005 ja 233 kappaletta vuonna 2006. Toistaiseksi selvittelykeskus ei ole löytänyt kyseisten tahojen ja Suomen välillä yhteyksiä.

5.3 Terrorismin rahoittamista koskevien ilmoitusten kansainväliset liitynnät

Terrorismin rahoittamisesta epäillyistä henkilöistä eurooppalaisia oli noin 18 %. Ilmoitusten kohteena olevat henkilöt ovat yleisimmin Afrikasta, seuraavaksi eniten oli aasialaisia henkilöitä. Kansalaisuudeltaan tuntemattomaksi jäävien osuus oli 34 prosenttia.

Epäiltyä terrorismin rahoitusta koskevissa ilmoituksissa on mainittu oikeushenkilöitä 94 kappaletta vuonna 2002, vuonna 2003 yhteensä 114, 268 kappaletta vuonna 2004, 6 kpl vuonna 2005 sekä vuonna 2006 109 kappaletta. Näistä 23,7 % oli rekisteröity Eurooppaan, noin 10 % Etelä- tai Pohjois-Amerikkaan ja noin 12,4 % Aasiaan.